בְּתוֹךְ הַנַּחַל

דִּבּוּרִים נוֹרָאִים וְנִפְלָאִים, מְעוֹרְרִים, מְעִירִים וּמְחַזְּקִים לַעֲבוֹדָתוֹ יִתְבָּרַךְ שְׁמוֹ, אֲשֶׁר **בְּתוֹךְ הַנַּחַל** נוֹבֵעַ מְקוֹר חָכְמָה נִמְצָאִים, וּמִתּוֹךְ נַחַל קָדוֹשׁ זֶה נוֹבְעִים, לְהַחֲיוֹת נְפָשׁוֹת עַם יִשְׂרָאֵל הַצְּמֵאִים, שֶׁנִּשְׁמְעוּ עַל־יְדֵי הָאי״שׁ אֲשֶׁר עַל הָעֵדָה, כְּבוֹד קְדֻשַּׁת מוֹרֵנוּ וְרַבֵּנוּ, עֲטֶרֶת רֹאשֵׁנוּ, חִיּוּת נַפְשֵׁנוּ, רֹאשׁ חֲבוּרָתֵנוּ חֲסִידֵי בְּרֶסְלֶב הָרַהַ״צ **רַבִּי יִצְחָק שְׁמוּאֵל אַהֲרֹן לֶעזֶער** שְׁלִיטַ״א

לֵיל שַׁבַּת־קֹדֶשׁ פָּרָשַׁת וָאֶתְחַנַּן – ׳שַׁבָּת נַחֲמוּ׳ תשפ״ד

דִּבֵּר מוֹ״ר שְׁלִיטַ״א דִּבּוּרִים נוֹרָאִים וְנִפְלָאִים בְּעִנְיַן ׳שַׁבָּת נַחֲמוּ׳, וְהַקֶּשֶׁר לְסְעֻדַּת ׳שָׁלוֹם־זָכָר׳ לְרֶגֶל הֻלֶּדֶת בָּנִים אֵצֶל שְׁנַיִם מֵאַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ

***

פָּתַח וְאָמַר מוֹ״ר שְׁלִיטַ״א: שַׁבַּת־קֹדֶשׁ פָּרָשַׁת **וָאֶתְחַנַּן**, תָּמִיד חָל בָּהּ ׳**שַׁבָּת נַחֲמוּ**׳, וְעָלֵינוּ לְהָבִין אֵפוֹא מַה עִנְיַן הַנֶּחָמָה דַּוְקָא בְּפָרָשָׁה זוֹ, וּמָה הַלִּמּוּד הַיּוֹצֵא מִזֶּה לְעוֹבְדָא וּלְמַעֲשֶׂה לְחַיֵּי הַיּוֹם־יוֹם שֶׁלָּנוּ.

פָּרָשָׁתֵנוּ פּוֹתַחַת: ״**וָאֶתְחַנַּן** אֶל ה׳״, וּכְבָר בְּמִלִּים אֵלּוּ מְנַחֵת כָּל הַנֶּחָמָה שֶׁל הָאָדָם, כִּי עִקַּר הַנֶּחָמָה שֶׁל הָאָדָם מִכָּל צָרוֹתָיו – שֶׁהוּא **מִתְפַּלֵּל אֶל הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא!** כְּשֶׁאָדָם יוֹדֵעַ בִּידִיעָה בְּרוּרָה וּמֻחְלֶטֶת, שֶׁאֵין לוֹ אַף־אֶחָד בְּזֶה הָעוֹלָם אֶלָּא רַק אֶת הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא, וְאֵלָיו הוּא נוֹשֵׂא עֵינָיו בִּתְפִלָּתוֹ וּבַקָּשָׁתוֹ, זוֹ נֶחָמָתוֹ הַנִּצְחִית!

וְרַבֵּנוּ זַ״ל מְגַלֶּה עַל הַפָּסוּק הַזֶּה (לִקּוּטֵי־מוֹהֲרַ״ן, חֵלֶק א׳, סִימָן צט) גִּלּוּי נָחוּץ בְּעִנְיַן הַתְּפִלָּה, שֶׁאָדָם צָרִיךְ לְהִתְפַּלֵּל תָּמִיד – בֵּין בִּדְבֵקוּת וּבֵין שֶׁלֹּא בִּדְבֵקוּת, שֶׁזֶּהוּ ״**וָאֶתְחַנַּן אֶל ה׳**״ תָּמִיד, בֵּין אִם מַרְגִּישׁ הִתְלַהֲבוּת וְאוֹר וְטַעַם, וּבֵין אִם לֹא, וְאַף אִם כָּל הָרֶגֶשׁ כְּבוּי אֶצְלוֹ, תָּמִיד יִתְפַּלֵּל! וַאֲזַי ״**בְּעֵת הַהִוא**״ – כְּשֶׁתַּגִּיעַ הַתְּפִלָּה עִם כָּל הָרֶגֶשׁ וְהַטַּעַם, ״לֵאמֹר״ – הַכֹּל יַעֲלֶה מַעְלָה.

וּבְרַשִׁ״י הַקָּדוֹשׁ אִיתָא עַל פָּסוּק זֶה: ׳**אֵין חִנּוּן בְּכָל מָקוֹם אֶלָּא לְשׁוֹן מַתְּנַת חִנָּם, אַף־עַל־פִּי שֶׁיֵּשׁ לָהֶם לַצַּדִּיקִים לְתְלוֹת בְּמַעֲשֵׂיהֶם הַטּוֹבִים, אֵין מְבַקְּשִׁים מֵאֵת הַמָּקוֹם אֶלָּא מַתְּנַת־חִנָּם**׳; כִּי זוֹ דֶּרֶךְ הַצַּדִּיקִים, שֶׁהֵם חַיִּים תָּמִיד בִּידִיעָה זוֹ, שֶׁלֹּא מַגִּיעַ לָהֶם כְּלוּם, וְהַכֹּל בְּגֶדֶר ׳מַתְּנַת־חִנָּם׳.

דִּבְרֵי רַשִׁ״י אֵלּוּ מַתְאִימִים מְאֹד לְעִנְיָנָא דְּיָמִים אֵלּוּ – בִּימֵי חַיֵּי רַבֵּנוּ זַ״ל עֲלֵי־אֲדָמוֹת; כַּחֲצִי שָׁנָה קֹדֶם הִסְתַּלְקוּתוֹ לְעֵילָא, הִגִּיעַ רַבֵּנוּ זַ״ל לָעִיר אוּמָן, וְשָׁם דָּר בִּשְׁכֻנוּת בְּאוֹתָהּ דִּירָה עִם אָדָם אֶחָד. וּבִזְמַנִּים אֵלּוּ שֶׁאֲנַחְנוּ נִמְצָאִים בָּהֶם – סְבִיבוֹת ׳שַׁבָּת־נַחֲמוּ׳, נִכְנַס פַּעַם בַּעַל־הַבַּיִת לְחַדְרוֹ שֶׁל רַבֵּנוּ זַ״ל [כִּי מֵחֲמַת הַשְׁתָּפוּת – הָיָה נִכְנָס לְשָׁם מִדֵּי פַּעַם[א]], וּמָצָא אֶת רַבֵּנוּ זַ״ל שֶׁהָיָה שׁוֹכֵב עַל הָאָרֶץ בְּפִשּׁוּט יָדַיִם וְרַגְלַיִם וּבוֹכֶה כְּמוֹ תִּינוֹק לִפְנֵי הַשֵּׁם־יִתְבָּרַךְ: ״**רִבּוֹנוֹ שֶׁל עוֹלָם, אֵיךְ זוֹכִים לִהְיוֹת יְהוּדִי?!**״... וּמִמִּי מְדַבְּרִים פֹּה? מֵרַבֵּנוּ הַקָּדוֹשׁ וְהַנּוֹרָא, שֶׁאֵין לָנוּ לְתָאֵר לְאֵלּוּ מַדְרֵגוֹת כְּבָר זָכָה לְהַגִּיעַ אָז – חָדְשַׁיִם לִפְנֵי הִסְתַּלְקוּתוֹ מֵעָלְמָא הָדֵין, וְהוּא בּוֹכֶה ׳**אֵיךְ זוֹכִים לִהְיוֹת יְהוּדִי**׳...

וְזֶה בְּדִיּוּק מַה שֶּׁאוֹמֵר רַשִׁ״י הַקָּדוֹשׁ, שֶׁהַצַּדִּיקִים אֵין מְבַקְּשִׁים מֵאֵת הַמָּקוֹם אֶלָּא מַתְּנַת־חִנָּם, מָה הַכַּוָּנָה? שֶׁהֵם מְחַדְּשִׁים עַצְמָם תָּמִיד בְּכָל עֵת וָרֶגַע, וְאֵין תּוֹלִים בְּמַה שֶׁכְּבָר עָשׂוּ, כִּי הֲרֵי הוּא חָדָשׁ לְגַמְרֵי, וּמָה שַׁיָּךְ אֵיזֶה ׳עָבָר׳ בִּכְלָל?... וְאִם־כֵּן בְּוַדַּאי שֶׁרָאוּי עַכְשָׁו לְבַקֵּשׁ וְלִשְׁאֹל מִלְּפָנָיו יִתְבָּרַךְ ׳**אֵיךְ זוֹכִים לִהְיוֹת יְהוּדִי**׳...

[א] כַּנִּרְאֶה שֶׁהוּא לֹא זָכָה לִירְאָה אֲמִתִּית מִן הַצַּדִּיק; כִּי כְּשֶׁנִּכְנָסִים אֶל צַדִּיק, אִי־אֶפְשָׁר לָבוֹא בְּפֶתַע פִּתְאוֹם... יֵשׁ בְּנֵי־אָדָם הַמַּגִּיעִים בְּאֹפֶן פִּתְאוֹמִי לְמַחֲנֵה הַצַּדִּיק, וּכְבָר רוֹצִים לָבוֹא וּלְהִכָּנֵס וְכוּ׳, וְעוֹד מַגִּיעִים בְּקוֹמָה זְקוּפָה וְכוּ׳ – כְּאִלּוּ הוּא בָּא לְאֵיזֶה יְרִיד שֶׁלּוֹ... כְּשֶׁמַּגִּיעִים לִפְנֵי צַדִּיק, צְרִיכִים לְהַגִּיעַ בְּהַכְנָעָה וּבְבִטּוּל! וְ׳אַדְרַבָּה, הַלְוַאי שֶׁתְּהֵא לִי בְּכָלָל הַזְּכוּת לְהִכָּנֵס אֶל הַצַּדִּיק, וְהַצַּדִּיק יִתֵּן לִי בְּכָלָל אֶת הָרְשׁוּת לְהִכָּנֵס אֶצְלוֹ... רַק שֶׁלֹּא יִתֵּן לִי אֵיזֶה סִלּוּק... שֶׁיְּקַבֵּל אוֹתִי אֲפִלּוּ אִם אֲנִי כְּמוֹ שֶׁאֲנִי׳... אֲשֶׁרֵי אָדָם הַקּוֹנֶה בְּנַפְשׁוֹ מִדַּת הַהַכְנָעָה וְהַבִּטּוּל, וּבִפְרָט בִּפְנֵי גְּדוֹלִים מִמֶּנּוּ!

וְהַלְמוּד הַזֶּה שַׂיָּךְ לְכָל אֶחָד וְאֶחָד, שֶׁעָלָיו לְהַחְדִּיר בְּעַצְמוֹ הַיטֵב, שֶׁאֵין לוֹ מִצַּד עַצְמוֹ שׁוּם זְכוּת־עַצְמִית כְּדֵי לְבַקֵּשׁ מַשֶּׁהוּ, וְכָל מַה שֶּׁהוּא זוֹכֶה לְקַבֵּל - הַכֹּל בְּגֶדֶר ׳מַתְּנַת־חִנָּם׳ בִּלְבַד, וְאָדָם כָּזֶה בְּוַדַּאי יִהְיֶה רָגִיל תָּמִיד לְתֵּן תּוֹדָה וְהוֹדָאָה לְהַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא עַל כָּל הַטּוֹב שֶׁמַּשְׁפִּיעַ עָלָיו בְּחַיָּיו, **כִּי אִם לֹא מַגִּיעַ לִי שׁוּם דָּבָר, וְאַף־עַל־פִּי־כֵן יֵשׁ לִי כָּל־כָּךְ הַרְבֵּה טוֹב, כַּמָּה עָלַי לְהוֹדוֹת לְהַלֵּל וּלְשַׁבֵּחַ לְיוֹצְרִי עַל כָּל זֹאת...** וְעַל־יְדֵי־זֶה אָדָם זוֹכֶה לְקַבֵּל הַכְנָעָה אֲמִתִּית לְפָנָיו יִתְבָּרַךְ, כִּי אֵיזֶנּוּ חוֹשֵׁב "**מַגִּיעַ לִי הַכֹּל**", אֶלָּא "**לֹא מַגִּיעַ לִי כְּלוּם!**" וְכָל מַה שֶּׁזּוֹכֶה לְקַבֵּל - זוֹ ׳מַתְּנַת־חִנָּם׳ מַמָּשׁ!

וְזֶהוּ הִנּיחוּם הֵכִי גָּדוֹל שֶׁיֵּשׁ לָאָדָם בִּימֵי הֶבְלוֹ, וְעַל־כֵּן ׳**שַׁבָּת נַחֲמוּ**׳ תָּמִיד חָלָה בְּפָרָשַׁת זוֹ - פָּרָשַׁת וָאֶתְחַנַּן, כִּי כְּשֶׁאָדָם מַחְדִּיר בְּעַצְמוֹ יְדִיעָה זוֹ הַמְּנַחֶמֶת בְּפָרָשָׁתֵנוּ - כָּל הַחַיִּים שֶׁלּוֹ הוֹלְכִים בְּצוּרָה אַחֶרֶת לְגַמְרֵי...

וְזֶה עִנְיַן סְעֻדַת ׳**שָׁלוֹם־זָכָר**׳ שֶׁעוֹשִׂין לַתִּינוֹק בַּשַּׁבָּת הָרִאשׁוֹנָה אַחַר שֶׁנּוֹלַד - קֹדֶם הַמִּילָה, שֶׁכָּל עִנְיָנָהּ הוּא נִחוּם לַתִּינוֹק בְּעֵת שֶׁהוּא אָבֵל עַל הַתּוֹרָה שֶׁשָּׁכַח, וְהַדָּבָר טָעוּן הֶסְבֵּר: מַדּוּעַ מְלַמְּדִים אוֹתוֹ הַכֹּל אִם אַחַר־כָּךְ מַשְׁכִּיחִים מִמֶּנּוּ? לְכְאוֹרָה עָדִיף לֹא לְלַמֵּד, וְלֹא לְהַשְׁכִּיחַ... מַה הָעִנְיָן בָּזֶה שֶׁהוּא לוֹמֵד בְּמֵעֵי אִמּוֹ אֶת כָּל הַתּוֹרָה כֻּלָּהּ, וּבָעֵת הַלֵּידָה בָּא מַלְאָךְ וְסוֹטְרוֹ עַל פִּיו[ב] וְשׁוֹכֵחַ אֶת הַכֹּל?...

עַל־פִּי הָאָמוּר יוּבַן הֵיטֵב: כְּשֶׁהַיֶּלֶד לוֹמֵד אֶת הַכֹּל, וְאַחַר־כָּךְ מַשְׁכִּיחִים מִמֶּנּוּ, בָּזֶה חוֹקְקִין בּוֹ אֶת הַלִּמּוּד הָאָמוּר: **אַל תַּחְשֹׁב שֶׁאַתָּה בָּא לְזֶה הָעוֹלָם מָלֵא וְגָדוּשׁ, וּכְבָר אַתָּה מַשֶּׁהוּ וּמַגִּיעַ לְךָ הַכֹּל... לֹא וְלֹא! הִנֵּה שָׁכַחְתָּ אֶת הַכֹּל, וְאַתָּה רֵיק לְגַמְרֵי! וּמֵעַתָּה כָּל מַה שֶּׁתְּקַבֵּל יִהְיֶה בְּגֶדֶר ׳מַתְּנַת־חִנָּם׳ גְּרִידָא, וְעִם הַלִּמּוּד הַזֶּה תֵּלֵךְ כָּל חַיֶּיךָ - שֶׁלֹּא חַיָּבִים לְךָ כְּלוּם!** וְזוֹ הַנְּחָמָה הֵכִי גְּדוֹלָה לָאָדָם...

וְעַל־כֵּן עוֹשִׂין אֶת סְעֻדַת ׳**שָׁלוֹם־זָכָר**׳ דַּיְקָא בְּשַׁבָּת־קֹדֶשׁ, כִּי גַּם שַׁבָּת־קֹדֶשׁ הִיא עִנְיָן שֶׁל ׳מַתְּנַת־חִנָּם׳, וּכְמַאֲמָרָם זַ"ל (שַׁבָּת י:): ׳**אָמַר לוֹ הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא לְמֹשֶׁה, מַתָּנָה טוֹבָה יֵשׁ בְּבֵיתִ גְּנָזַי וְשַׁבָּת שְׁמָהּ, לְךָ וְהוֹדִיעֵם**׳; נִמְצָא שֶׁשַּׁבָּת־קֹדֶשׁ הִיא ׳מַתָּנָה׳ לָאָדָם, וְלֹא צְרִיכִים לַעֲשׂוֹת מַשֶּׁהוּ בִּשְׁבִיל שֶׁהִיא תַּגִּיעַ, אֶלָּא בְּכָל שִׁשָּׁה יָמִים - הַיּוֹם הַשְּׁבִיעִי הוּא שַׁבָּת־קֹדֶשׁ וְהִיא ״קְבִיעָא וְקַיְימָא״, הִיא מַגִּיעָה בְּתוֹר מַתָּנָה לָאָדָם - ׳מַתְּנַת־חִנָּם׳!

וּכְמוֹ שֶׁמּוּבָא בַּזֹּהַר־הַקָּדוֹשׁ (תְּרוּמָה קלח.), שֶׁאַחַר חֵטְא אָדָם הָרִאשׁוֹן בְּעֶרֶב־שַׁבָּת הָרִאשׁוֹן שֶׁל הַבְּרִיאָה, הִגִּיעָה שַׁבָּת־קֹדֶשׁ, וְ״**שַׁבָּת אָגִין עֲלוֹהִי**״ - הוּא קִבֵּל אֶת זֶה בְּגֶדֶר מַתָּנָה - ׳**מַתְּנַת־חִנָּם**׳!

וְאָכֵן, הָעִנְיָן נָסוֹב עַל הַחִיצוֹנִיּוּת שֶׁל שַׁבָּת־קֹדֶשׁ, שֶׁהִיא קְבוּעָה וְקַיֶּמֶת לָעַד - בְּכָל יוֹם שְׁבִיעִי זֶה שַׁבָּת־קֹדֶשׁ, וְכַמּוּבָן שֶׁיֵּשׁ גַּם פְּנִימִיּוּת בִּקְדֻשַּׁת שַׁבָּת - אֲצֶל כָּל אֶחָד כִּפְי עִנְיָנוֹ, אֲבָל בְּחִיצוֹנִיּוּתָהּ - שַׁבָּת־קֹדֶשׁ בָּאָה לָאָדָם לְלֹא שׁוּם פְּעֻלָּה מִצִּדּוֹ, וְהִיא בְּגֶדֶר ׳מַתְּנַת־חִנָּם׳].

וְעַל־כֵּן נוֹהֲגִין לַעֲשׂוֹת אֶת סְעֻדַת ׳**שָׁלוֹם־זָכָר**׳ דַּוְקָא בְּשַׁבָּת־קֹדֶשׁ, כִּי עִקַּר הַנִּיחוּם הוּא שֶׁמְּלַמְּדִים אוֹתוֹ לְכָל חַיָּיו אֶת הַלִּמּוּד שֶׁל ׳**מַתְּנַת־חִנָּם**׳, וְדִגְמָא חַיָּה לְזֶה הִיא ׳שַׁבָּת־קֹדֶשׁ׳, שֶׁהִיא ״**מַתָּנָה טוֹבָה**״ מִבֵּית גְּנָזַי הַמֶּלֶךְ.

וְעִקַּר הַנִּחוּם אָנוּ זוֹכִים לְקַבֵּל מֵהַצַּדִּיקִים הַקְּדוֹשִׁים, וְעַל רֹאשָׁם - רַבֵּנוּ הַקָּדוֹשׁ וְהַנּוֹרָא, שֶׁנִּקְרָא עַל־שֵׁם **נְחָמָה**, כִּי הוּא **הַנַּחְמָן** הַגָּדוֹל הַמְנַחֵם נִשְׁמוֹת יִשְׂרָאֵל בְּנֶחָמָה אֲמִתִּית וּשְׁלֵמָה, וְהַכֹּל קָשׁוּר לְ״**שַׁבָּת** נַחֲמוּ, כִּי הַצַּדִּיקִים נִקְרָאִים ׳**שַׁבָּת**׳ (לִקּוּטֵי־מוֹהֲרַ״ן, חֵלֶק ב׳, סִימָן סז), וְהֵם הַמְנַחֲמִים אוֹתָנוּ בַּנֶּחָמָה הַגְּדוֹלָה שֶׁל לִמּוּד פָּרָשַׁת וָאֶתְחַנַּן - ׳מַתְּנַת־חִנָּם׳, שֶׁהִיא כָּל נֶחָמַת הַתִּינוֹק.

נִמְצָא אִם־כֵּן, שֶׁיֵּשׁ לָנוּ כְּבָר הֲבָנָה אַחֶרֶת בְּכָל הָעִנְיָן שֶׁל ׳**שַׁבָּת־נַחֲמוּ**׳, כִּי עִקַּר הַנֶּחָמָה הִיא שַׁבָּת־קֹדֶשׁ, שֶׁהֵם הַצַּדִּיקִים הַקְּדוֹשִׁים הַנִּקְרָאִים שַׁבָּת, וְעַל־כֵּן סְעֻדַת ׳**שָׁלוֹם־זָכָר**׳ הִיא בְּשַׁבָּת, הַכֹּל לְלַמֵּד לָאָדָם שֶׁהַנִּחוּם הָאֲמִתִּי יַגִּיעַ לוֹ מֵאֵת הַצַּדִּיק, שֶׁיְּלַמְּדוֹ אֶת הַלִּמּוּד שֶׁל הַכְנָעָה - **לֹא מַגִּיעַ לִי כְּלוּם! הַכֹּל מַתְּנַת־חִנָּם!** וְאִם יִזְכֶּה לְקָנוֹת אֶת הַלִּמּוּד הַזֶּה בְּנַפְשׁוֹ, יִזְכֶּה לִהְיוֹת בֶּן־חוֹרִין אֲמִתִּי, וְסוֹף־כָּל־סוֹף יַחְזְרוּ לוֹ כָּל אֲבֵדוֹתָיו, וְיִזְכֶּה לִחְיוֹת חַיִּים מְתוּקִים בְּזֶה הָעוֹלָם.

הַשֵּׁם־יִתְבָּרַךְ יַעְזֹר לָנוּ, שֶׁנִּזְכֶּה לְהַחְדִּיר לְמוּדִים אֵלּוּ הֵיטֵב בְּלִבֵּנוּ, וְנִזְכֶּה בְּקָרוֹב לְקַבֵּל אֶת הַנִּחוּם הָאֲמִתִּי וְהַשָּׁלֵם בְּעֵת בִּיאַת גּוֹאֵל־צֶדֶק - ״**נַחֲמוּ נַחֲמוּ עַמִּי יֹאמַר אֱלֹקֵיכֶם**״, נֶחָמָה כְּפוּלָה וּמְכֻפֶּלֶת, בִּמְהֵרָה בְיָמֵינוּ, אָמֵן!

[ב] אָכֵן, יֶשְׁנָם יְחִידִים שֶׁכַּנִּרְאֶה לֹא קִבְּלוּ בְּלֵידָתָם אֶת ה׳פְּלִיק׳ מֵהַמַּלְאָךְ... יָדוּעַ סִפּוּר עַל יֶלֶד שֶׁהָיוּ לוֹ יְדִיעוֹת בְּכָל הַתּוֹרָה כֻּלָּהּ, וְכַנִּרְאֶה שֶׁהַמַּלְאָךְ לֹא סְטָרוֹ עַל פִּיו בְּעֵת הַלֵּידָה... וְהֵבִיאוּ אוֹתוֹ אֶל הָרַב הַקָּדוֹשׁ מִבֶּעלְזָא זי״ע, וְהוּא סָטַר עַל פִּיו, וּמִנִּי אָז שָׁכַח אֶת הַכֹּל...